

מסורת הש"ס

א) [מוסף פסיון] יומא פה: מכלתא פרשת של תשא, ב) פסחא פסחא: מיר מ"ג, ג) [פסחא: וצניור לילא], ד) [מקדשן ע"ג: ט], ומגדל ו, א) [דף פס: ט], ו) ויקרא טו בוצ וזה, טז ד' בתלורע, ביולת לא כתוב וביס, כש"ש, ח) [דברים כד:] ט) [פ"א הלכך]

מוסף רש"י

מה מילה שהיא אחת מאבירי של אדם. שהיא מקוץ אחד מלכניו של אדם, דרוחה את השבת. לפי שחייבין עליה כרת לאחר זמן, ק"י שניה מתוספת שבת (יחא פ"ה). עצם בשעירה מטמא הלכה. שהמיר מגלה על מנעה ומשלה, הלכה למשה מסיני ואין כחב נמורה, ורביעית דם קל וחומר, חלה על לגמול ממה ק"י, ואין דנין ק"י מחללה. אלא מדבר הכחב נמורה (פסחים פ"ה).

רבינו חננאל

עד כאן לא פליגי ר' אליעזר ורבנן אלא במכשירי מילה אבל במילה עצמה דברי הכל דרבי שבת, מגול. עולא ור' אסי ר' יצחק נפתא כוליה אמרי הלכה ומתבינין עליהן. מניין לפיקוח נפש שדוחה שבת, נענה ר' אביור בן עזריה ואמר, ומה מילה שהיא אחד מאבירי של אדם דרוחה שבת ק"י לפיקוח נפש שדוחה את השבת. ואי ס"ד הלכה, ק"י מחללה (מיתא) [מי אתון], והתניא א"ל ר' עקיבא עצם כשעורה וזהו רביעית דם ק"י, ואין דנין ק"י מחללה וכו'. לבטלו, וזה מפורש בבבא נדרים פרק כ"ג אביור אין מטמאין קרבנותיו וכו'. ובטלו דברי מי שאתא הלכה היא. ובא ר' אליעזר למדור בגי' באות אחת משבת, ונדרו דבריו. וכן רב נחמן בר יצחק למדור באות ברית ודורות, בשבת כתיבילעשות את השבת לדורותיה ברית עולם ביני בני בני ישראל אות היא לעולם, במילה כתיב ואתה את בריתי תשמור אותה ודורך אתה אחרך וכתבי ונמלחם את בשר ערלתכם ויהיה לאות ברית ביני ובינכם. ר' יוחנן אמר אמר קרא ערלת השמיני ימול בשר גרלותו, ביום אפילו בשבת. קאשי' עליה ר' אי הכי אפילו מחוסרי כפרה כגון מצורע והובד דתביב בהן וביום השמיני יקח שני כבשים וגו', ובובדא כתיב וביום השמיני תקח לו חיה שכתוב תורים, הכי נמי כיון דתביב בהו וביום יקריבו קרבנותיהם אפילו בשבת, והא קרי' אתה ור' יוחנן דרבי יודי דרוחא את השבת. ופריך לו זה שכתוב במחוסרי כפרה וביום, למעוטי לילה. עוד הקשה לו ר"ל, וכל קשיא דהשקעה לו פריך לו ר' יוחנן. וחזר רבינא להתקוף על פירוק ר' יוחנן דפריך סד"א הואיל וחס דחמנא עליה לאתרי בדלות בלילה, נמי לית קמיל וביום. התקוף רבינא אי הכי אמר[נן] דחס עליהן דהא [נדן] אי אונן כשר בהן ולא ישרשים להמחין עד שמצאו כהן טהור כשר לטהרה. ופריך הא אהדריה קרא. כלומר, אע"פ שחס עליו וזהו חלק קרבנו החצוי לטהרת הכהן, שנאמר והביא אותם ביום השמיני לטהרתו אל הכהן וגו'. ואתא בר אחא בר יעקב עוד להוציא מהשמיני מותרת בשבת מדכתיב וביום השמיני ימול, כלומר אי זה יפול שמיני און אין לא להקריב ולא ונתקשה ולא עמד דבריו, ואמרנו אלא מחוורתא כר' יוחנן דאפקיה מן וביום. וסוגיא דשמעתיה כר' יוחנן דתני כוותיה, ולא כר' אחא בר יעקב.

השמיני לחייב הקרבת קרבנו ביום היה עולה על דעתנו הואיל והיכל עליו הכתוב שדי לו בשתי תורים א' ב' בני יונה לחטאתו ולעולות בדבר זה והם תנוכרים אחריה הוב והוב, כמו כן נמי ראוי שיקריבו קרבנותיו בלילה ולא היינו לומדין ששטפו בשאר הקרבנות שנאמר בהן ביום צותו. הילכך הוצרכנו להשמיענו וביום השמיני כדי שירדוק מרענו סבא זו. התקוף רבא ואמר הואיל ואתה אומר כי לפי שהקל עליו הכתוב שיביא שתי תורים או שני בני יונה מה שאין כן בחולות לא נלמדו משאר הקרבנות כלום משמשי שיהיו שדוחה הכתוב בדבר זה, ואילמלא שאמר הכתוב וביום השמיני היינו מתורין הקרבת קרבנותיו בלילה, לפי דבר זה ראוי להיות הור והאונן וכל המניין במשנה פספולין הקריבו, ששניים להקריב קרבנותיו של מצורע לפי שיצא מכללם ונבדל מהם חוץ מהקרבן קרבן בלילה שאמר בו הכתוב וביום השמיני בלבד. ועמד זה הקושיא וזו התקפתא ואמרנו קשיא. ומקשה הגורסין אין מנעיין הדבר אלא שגורסין כן, כיון דאהדריה קרא אהדריה, כלומר אילו לא כתב וביום היינו אומרים מדהם דרוחא חלה עליה לאתרי בדלות, בלילה נמי ליתו ויהא זר ואונן כשר בקרבנותיו היינו מפורשין אותו לענין דינו מכלל הקרבנות, אבל הואיל וגאמר בו וביום השמיני באר לנו בזה חזרתו לכלל הקרבנות בכל עניניו והשכתו אליהן בכל תנאותיהן חוץ מקרבן עולה ויורד המפורש בו בלבד. וזה שהוצרכתי לפרש דבר זה לפי שראיתיו מסובך אצל כל התלמידים וביאותיה כדי שיתגברו ויתבאר.

שאם עבר ומנן בעליו. הילכך דחו: וביום השמיני ימול ואפילו בשבת. ומילה גופה דלחיא שבת אמרינן לקמן הלכה למשה מסיני אייתר ליה ביום למכשריה: י"ג בריסות. נאמרו לאזכרה כפרשת מילה (בראשית י): **והא פתיה.** במסכת נזיר: **עקיבא עלם כשעורה הלכה.** שהיה ר"ע דן ק"ו מניין לרביעית דם המת שהמיר מגלה על אהלם ק"ו מה עלם כשעורה שאינו מטמא בזהל מיר מגלה על מגעו ומשאו רביעית דם שנטמאה בזהל

לרביעית דם המת שהמיר מגלה על

אהלם ק"ו מה עלם כשעורה שאינו

מטמא בזהל מיר מגלה על מגעו

ומשאו רביעית דם שנטמאה בזהל

דכתיב ועל כל נפש מת לא יבא^א אינו

דין שהמיר מגלה עליה ואמר ליה

רבי אלעזר עקיבא עלם כשעורה

הלכה למשה מסיני שהיה מיר מגלה

עליה ורביעית דם אחת בל ללמוד

ממנה בק"ו ואין דנין קל וחומר

מהלכה דלא ניתנה מורה שצנעל פה

לירש כ"ג מדות: **אחיא אוס אוס.**

בשבת כתיב (שמות לא) כי אות היא

וצמילה כתיב (בראשית י) והיה לאות

ברית מה להלן שבת אף כהן שבת:

אלא מעפס. אי הכי ג"ש דלות

האמורה בשבת נאמרה כסני לירש

מינה זו לרשה לאמרה ליגמר

שבת נמי לתפילין: **אלא אחיא ביום**

בריש. והוא דלות אות לא נאמרה

כסני ואין אדם דן גורה שזה מעלמו

אלא הכי דכרית ברית נאמרה כסני

ובשבת כתיב ברית (שמות לא) לדורותם

ברית עולם: גדול כן שלש עשרה

דהוי מילה שלל בזמנה: **דכסיז ביה**

בריש. ועל זכר אשר לא ימול וגו'

אח בריתי הפך (בראשית י) והלוי

קרא בגדול כתיב מדמחייב ליה כרת

שאם לא מלו אציו חייב למול את

עלמו ולידחי שבת ואנן אמרינן לקמן

דאפילו יום טוב אינה דומה אלא

בזמנה: **דזרוס דזרוס.** בשבת כתיב

לדורותם ברית עולם וצמילת קטן

כתיב (סס) וכן שמנת ימים ימול אדם

כל זכר ודורשנים: **ביום אפילו**

בשבת. מדלל כתיב בשמיני ימול.

ול^י אליעזר דאפקיה למכשירין

מילה עלמה הלכה היא ופיקוח נפש

לא אחיא ליה בק"ו ממילה אלא

מקדחי נפקא ליה כדאמרין כפרק

בתרא דיומא^א: **מחוסרי כפרה.** כל

טמאין שהוצרכו לקרבן זב וזה

יולדם ומאורע נאמר בזקן^א וביום

השמיני: **ביום וסו.** את בני ישראל

להקריב את קרבניהם (ויקרא ו) ביום

ולא בלילה: **אלא מעפס.** משום

דחושב להביא גדלות מכשירין זה

שאר פסולין: **יהא זר ואונן נשר**

בזה. אונן עז שלל נקדמ פסול

לעבודה דכתיב ככהן גדול (סס כא)

לאציו ולאמו לא יטמא ומנן המקדש

לא יא לא יחלל והכי משמע אף

ביום שמתו אציו ואמו אינו נרץ

לכאס מן המקדש אלא מקריב אונן

ולא יחלל ועבודתו לא תהא מחוללת

בזך הא אחר שלל יא לא חילל: הא

אסריה קריא. לפסול בזה לילה

קרבן עולה: **שמיני.** כל שאם

לחוקמי שמיני דווקא ואפילו בשבת דמי מחלליה מות יומת אלא שאר מלאכות טעם נראה לו כן: **ונכסוף.** כשהיפך דכריו ואמר או אינו אלא אפי' מילה ככלל מחלליה מות יומת דהוא דוקא דמי שמיני ימול אלא שאר ימים: **מאי קשיא ליה.** בטעמא הראשון: **אזל מילה דחיא.** שבת בק"ו ומיגמר מיניה למדחי מחלליה מות יומת אלא שאר מלאכות ולמימר שמיני דווקא קאמר ואפי' ביום שבת: **ומה לרעם שדחה את טעבורה.** אזכרה שהיהיה מורה על הרענת שלא לקון כהרתו כדמתיא (מכות דף כג.) השמר צננגה הרעמתי^א אזכרה בקוץ כהרתו הכתוב מדבר והסמירה מורה באזכרה זו לדחות העבודה כדקיימא לן בפסחים (דף סז.) דטומאת מת נדחית בקרבן צבור ולא זבין ומאורעיס ובעלים לעשות פסח ולא אמרינן יקולו כהרתו ויאכלו פסחים או הכהן יקון כהרתו ויעצוד אס הכהנים טמאין כזכרעה והקדש טהורין: ועצוד

דבר זה ואמר כמה שאמר כאן וביום השמיני אינו לשנות, אלא שאנו צריכין לאותו דבר מפני שמצאו שהלך כאן על המצורע ואמר בו (ויקרא יא) ואם לא הור ואין ידו משנת, מה שלא הקל על זולתו מכלל הטמאים והם זב וזהב, ואילמלא שאמר בו וביום

פרק תשעה עשר שבת קלב.

והתניא אמר ר'ה רבי אֶלְעֶזֶר ב'ו'. וז"ל והמתן דכל זה אינו צמשה: **ההיא מבין שמונת ימים נפקא.** מימה דמתיא בת"כ ומייתי לה כפרק הערל (יבמות עג:) **השמיני ימול דמתיא** יכול בין ביום ובין בלילה ת"ל ביום אין לי אלא שנימול לח' נימול לנ' וי"א מניין שאינו נימול אלא ביום ת"ל וביום ובפ"ב דמגילה (דף כ:) נמי אמר אין מוהלין אלא ביום דכתיב וביום השמיני ויש לומר דסמיך אכן שמנת ימים ודרשא פשוטה נקט: **אֶלְא מעתה יהא** זר ואונן בשר בהן. לאו דווקא נקט זר דהא ככולהו צוז וזהב ויולדם ומאורע כחב זהו כהן:

הא אהדריה קרא. והוא ליה דבר שיאס מן הכלל לידון בדבר החדש לאמתי גדלות שאי איהו יכול להחזירו לכללו ולפסול לילה ואונן עז שיחזירו הכתוב לכללו כפירוש הרי החזירה כפירוש ופסול לילה וזה"ה אונן וקשה ואמאי לא קאמר דלהדריה קרא מדכתיב כהן ולא זר ושמא לשום דרשא אחריתי אמא:

תניא בוותיה דרבי יוחנן ודאא ברב אחא בר יעקב. ודלא כרז נחמן בר יצחק דאמר ר'אחא אות ברית דורות לא הוי דאיהו מודה דדרשין ביום כדדרשין כדצייתא ואות ברית דורות אמא למכשירין וביום למילה גופה ולית ליה למילה הלכה אע"ג דר' יוחנן אמר ליה ו^אהלכה לר' אליעזר (נדפיש רש"י והאי דצייתא דרשי ביום אחיא כרננן דציין) איצטריך למילה גופה ולהכי לא קאמר אלא דלא כרז אחא דצייתא מוכחא כדהיא דלא עינא למדרש שמיני ימול. מ"ר: **מה צרעת שדוחה את העבודה.** מימה ולימא קל וחומר איפכא ותדחה עבודה את הצרעת שיקון כהרתו כדי לעשות עבודה ומה שזמנה דחמה את המילה ומילה דומה את הצרעת עבודה דומה אותה לרעת שנדחה מפני מילה אינו דין שמהא עבודה דומה אותה והא דאמרין בפסחים כפרק אלו דברים (דף סז.) וישלחו מן הממנה כל כרוע וכל זב וכל טמא לנפש אס טמאי ממיה משתלחין וצים ומאורעיס לא כ"ש אלא יש לן שעה שצין ומאורעיס משתלחים ואין טמאי ממיה משתלחים ואיזה זה פסח הצא בטומאה

והתניא אמר ר'ה רבי אֶלְעֶזֶר ב'ו'. וז"ל והמתן דכל זה אינו צמשה: **ההיא מבין שמונת ימים נפקא.** מימה דמתיא בת"כ ומייתי לה כפרק הערל (יבמות עג:) **השמיני ימול דמתיא** יכול בין ביום ובין בלילה ת"ל ביום אין לי אלא שנימול לח' נימול לנ' וי"א מניין שאינו נימול אלא ביום ת"ל וביום ובפ"ב דמגילה (דף כ:) נמי אמר אין מוהלין אלא ביום דכתיב וביום השמיני ויש לומר דסמיך אכן שמנת ימים ודרשא פשוטה נקט: **אֶלְא מעתה יהא** זר ואונן בשר בהן. לאו דווקא נקט זר דהא ככולהו צוז וזהב ויולדם ומאורע כחב זהו כהן: **הא אהדריה קרא.** והוא ליה דבר שיאס מן הכלל לידון בדבר החדש לאמתי גדלות שאי איהו יכול להחזירו לכללו ולפסול לילה ואונן עז שיחזירו הכתוב לכללו כפירוש הרי החזירה כפירוש ופסול לילה וזה"ה אונן וקשה ואמאי לא קאמר דלהדריה קרא מדכתיב כהן ולא זר ושמא לשום דרשא אחריתי אמא: **תניא** בוותיה דרבי יוחנן ודאא ברב אחא בר יעקב. ודלא כרז נחמן בר יצחק דאמר ר'אחא אות ברית דורות לא הוי דאיהו מודה דדרשין ביום כדדרשין כדצייתא ואות ברית דורות אמא למכשירין וביום למילה גופה ולית ליה למילה הלכה אע"ג דר' יוחנן אמר ליה ו^אהלכה לר' אליעזר (נדפיש רש"י והאי דצייתא דרשי ביום אחיא כרננן דציין) איצטריך למילה גופה ולהכי לא קאמר אלא דלא כרז אחא דצייתא מוכחא כדהיא דלא עינא למדרש שמיני ימול. מ"ר: **מה צרעת שדוחה את העבודה.** מימה ולימא קל וחומר איפכא ותדחה עבודה את הצרעת שיקון כהרתו כדי לעשות עבודה ומה שזמנה דחמה את המילה ומילה דומה את הצרעת עבודה דומה אותה לרעת שנדחה מפני מילה אינו דין שמהא עבודה דומה אותה והא דאמרין בפסחים כפרק אלו דברים (דף סז.) וישלחו מן הממנה כל כרוע וכל זב וכל טמא לנפש אס טמאי ממיה משתלחין וצים ומאורעיס לא כ"ש אלא יש לן שעה שצין ומאורעיס משתלחים ואין טמאי ממיה משתלחים ואיזה זה פסח הצא בטומאה

והתניא אמר ר'ה רבי אֶלְעֶזֶר ב'ו'. וז"ל והמתן דכל זה אינו צמשה: **ההיא מבין שמונת ימים נפקא.** מימה דמתיא בת"כ ומייתי לה כפרק הערל (יבמות עג:) **השמיני ימול דמתיא** יכול בין ביום ובין בלילה ת"ל ביום אין לי אלא שנימול לח' נימול לנ' וי"א מניין שאינו נימול אלא ביום ת"ל וביום ובפ"ב דמגילה (דף כ:) נמי אמר אין מוהלין אלא ביום דכתיב וביום השמיני ויש לומר דסמיך אכן שמנת ימים ודרשא פשוטה נקט: **אֶלְא מעתה יהא** זר ואונן בשר בהן. לאו דווקא נקט זר דהא ככולהו צוז וזהב ויולדם ומאורע כחב זהו כהן: **הא אהדריה קרא.** והוא ליה דבר שיאס מן הכלל לידון בדבר החדש לאמתי גדלות שאי איהו יכול להחזירו לכללו ולפסול לילה ואונן עז שיחזירו הכתוב לכללו כפירוש הרי החזירה כפירוש ופסול לילה וזה"ה אונן וקשה ואמאי לא קאמר דלהדריה קרא מדכתיב כהן ולא זר ושמא לשום דרשא אחריתי אמא: **תניא** בוותיה דרבי יוחנן ודאא ברב אחא בר יעקב. ודלא כרז נחמן בר יצחק דאמר ר'אחא אות ברית דורות לא הוי דאיהו מודה דדרשין ביום כדדרשין כדצייתא ואות ברית דורות אמא למכשירין וביום למילה גופה ולית ליה למילה הלכה אע"ג דר' יוחנן אמר ליה ו^אהלכה לר' אליעזר (נדפיש רש"י והאי דצייתא דרשי ביום אחיא כרננן דציין) איצטריך למילה גופה ולהכי לא קאמר אלא דלא כרז אחא דצייתא מוכחא כדהיא דלא עינא למדרש שמיני ימול. מ"ר: **מה צרעת שדוחה את העבודה.** מימה ולימא קל וחומר איפכא ותדחה עבודה את הצרעת שיקון כהרתו כדי לעשות עבודה ומה שזמנה דחמה את המילה ומילה דומה את הצרעת עבודה דומה אותה לרעת שנדחה מפני מילה אינו דין שמהא עבודה דומה אותה והא דאמרין בפסחים כפרק אלו דברים (דף סז.) וישלחו מן הממנה כל כרוע וכל זב וכל טמא לנפש אס טמאי ממיה משתלחין וצים ומאורעיס לא כ"ש אלא יש לן שעה שצין ומאורעיס משתלחים ואין טמאי ממיה משתלחים ואיזה זה פסח הצא בטומאה

והתניא אמר ר'ה רבי אֶלְעֶזֶר ב'ו'. וז"ל והמתן דכל זה אינו צמשה: **ההיא מבין שמונת ימים נפקא.** מימה דמתיא בת"כ ומייתי לה כפרק הערל (יבמות עג:) **השמיני ימול דמתיא** יכול בין ביום ובין בלילה ת"ל ביום אין לי אלא שנימול לח' נימול לנ' וי"א מניין שאינו נימול אלא ביום ת"ל וביום ובפ"ב דמגילה (דף כ:) נמי אמר אין מוהלין אלא ביום דכתיב וביום השמיני ויש לומר דסמיך אכן שמנת ימים ודרשא פשוטה נקט: **אֶלְא מעתה יהא** זר ואונן בשר בהן. לאו דווקא נקט זר דהא ככולהו צוז וזהב ויולדם ומאורע כחב זהו כהן: **הא אהדריה קרא.** והוא ליה דבר שיאס מן הכלל לידון בדבר החדש לאמתי גדלות שאי איהו יכול להחזירו לכללו ולפסול לילה ואונן עז שיחזירו הכתוב לכללו כפירוש הרי החזירה כפירוש ופסול לילה וזה"ה אונן וקשה ואמאי לא קאמר דלהדריה קרא מדכתיב כהן ולא זר ושמא לשום דרשא אחריתי אמא: **תניא** בוותיה דרבי יוחנן ודאא ברב אחא בר יעקב. ודלא כרז נחמן בר יצחק דאמר ר'אחא אות ברית דורות לא הוי דאיהו מודה דדרשין ביום כדדרשין כדצייתא ואות ברית דורות אמא למכשירין וביום למילה גופה ולית ליה למילה הלכה אע"ג דר' יוחנן אמר ליה ו^אהלכה לר' אליעזר (נדפיש רש"י והאי דצייתא דרשי ביום אחיא כרננן דציין) איצטריך למילה גופה ולהכי לא קאמר אלא דלא כרז אחא דצייתא מוכחא כדהיא דלא עינא למדרש שמיני ימול. מ"ר: **מה צרעת שדוחה את העבודה.** מימה ולימא קל וחומר איפכא ותדחה עבודה את הצרעת שיקון כהרתו כדי לעשות עבודה ומה שזמנה דחמה את המילה ומילה דומה את הצרעת עבודה דומה אותה לרעת שנדחה מפני מילה אינו דין שמהא עבודה דומה אותה והא דאמרין בפסחים כפרק אלו דברים (דף סז.) וישלחו מן הממנה כל כרוע וכל זב וכל טמא לנפש אס טמאי ממיה משתלחין וצים ומאורעיס לא כ"ש אלא יש לן שעה שצין ומאורעיס משתלחים ואין טמאי ממיה משתלחים ואיזה זה פסח הצא בטומאה

דבר זה ואמר כמה שאמר כאן וביום השמיני אינו לשנות, אלא שאנו צריכין לאותו דבר מפני שמצאו שהלך כאן על המצורע ואמר בו (ויקרא יא) ואם לא הור ואין ידו משנת, מה שלא הקל על זולתו מכלל הטמאים והם זב וזהב, ואילמלא שאמר בו וביום

1 וביום השמיני ימול בשר ערלת: ויקרא כב ג 2 וגמלתם את בשר ערלתכם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: בראשית יז יא 3 ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני ובינכם לדורותיכם לדעת כי אני יי מקדשכם: שמות לא יג 4 וזהו קץ לעול על דרך ולקבון בין עמיך למען תהיה תורת יי בפיך כי בזה תִּקְוָה הוצאך יי ממצרים:

5 ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם:

6 וְעָרַל זָכָר אֶשֶׁר לוֹ יְמוּל אֶת בְּשָׁר עֶרְלָתוֹ וּבִקְרָתָהּ תִּקְשֹׁף הַחֹוּא מִעֲמִיקָה אֶת בְּרִיתֵי הַפֶּה: בראשית יז יד 7 וכן שמונת ימים ימול לבם כל זכר לדורותיכם ליד ברת ומקנת ספק מכל זכר זכר אֶשֶׁר לוֹ מוֹדֶקֶה הוּא:

8 דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם וְעָשׂוּ לָכֶם צִיצִית עַל כַּפֵּי מְגִילֵיכֶם לִדְרוֹתָם וְהָיוּ עַל צִיצִית הַכֹּהֵן פֶּתִיל תְּבִלְתָּ: מבידבר זה לה

9 אֶשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בְּיוֹם צִוּוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קִרְבָּנֵיהֶם לַיי בַּמִּבְדָּר סִינַי: ויקרא יז לה 10 וְשִׁמְרוּתָם אֶת הַשָּׁבֶת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֵי מוֹת יוֹמֶת כִּי לֹא תַעֲשֶׂה בָהּ מִלְאָכָה וּבִקְרָתָהּ תִּקְשֹׁף הַחֹוּא מִקְרֵב עֲמִיקָה: שמוות לא יד

רב נסים גאון

איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וחס דחמנא עליה לאתריי בדלות, בלילה נמי ליתו קמיל, מתקוף לה ובינא [אלא] מעתה יהא זר ואונן כשר בהן. וחיובו הקב"ה בתורת הקרבנות שנקריבם ביום ולא בלילה שאמר (ויקרא יז) אשר צוה יי את משה ביום צוהו את בני ישראל, ופירש ביום צוהו למדנו לכל הקרבנות כלום שאין כשירין אלא ביום. ובפרק הקראא את המגילה (דף כ) שנינו כל היום כשר לסמיכה לשחיטה כר. ובתלמודא אמרו לסמיכה ולשחיטה דתיבין (ויקרא ו) וסמן וישחט ואיתקש סמיכה לשחיטה, ובשחיטה כתיב [וט] ביום ויבסחו, לקמיצה והגשה והייה ככוליה כתיב ביום צוהו. והדדרי האונן יהור את כל המניין במשנה שלא יקריבו להקריב קרבן ממי שאמרת המיטנה [ונבחים דף טז] כל הובחים שקיבל דמן זר ואונן כולם פסולין. ובגמ' גרסי דן מנין יתני לוי (ויקרא כב) דבר אל אהרן ואל בניו ויגידו, למעוטי מאי כו', אלא הכי קאמר ויגידו מקדשי בני ישראל ולא יחללו, כלומר בני ישראל ראוי להם שיתרחקו מן הקדשים ולא יקריבו אותן שלא יחללום, שאם יקריבו אליהם ויקריבו אותם מחללים אותם. ואמר עוד [במדבר יח] וזר לא יקרב. וגאמר בעונש [טז] והזר הקרב יומת. ובאונן עוד אמרו מגול דכתיב (ויקרא כא) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, אתה אתה יצא חילל. וכשכאוננו כי המחוסר כפרה הוא המצורע ששלמו ימי טהרתו ועדיין לא הקריב קרבן לא נאמר בו וביום השמיני אלא להחייב הקרבנות ביום ולא בלילה. הקשניו לאמר כי דבר זה ידוע הוא לפי שכתב כן במקום אחר ביום צוהו, וממנו ידענו חיוב הקרבת כל הקרבנות ביום ולא בלילה, והואיל וכן אין אנו צריכין לשנותו לנו עוד. ופריך האומר

דבר זה ואמר כמה שאמר כאן וביום השמיני אינו לשנות, אלא שאנו צריכין לאותו דבר מפני שמצאו שהלך כאן על המצורע ואמר בו (ויקרא יא) ואם לא הור ואין ידו משנת, מה שלא הקל על זולתו מכלל הטמאים והם זב וזהב, ואילמלא שאמר בו וביום השמיני ימול בשר ערלת: ויקרא כב ג 2 וגמלתם את בשר ערלתכם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: בראשית יז יא 3 ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני ובינכם לדורותיכם לדעת כי אני יי מקדשכם: שמות לא יג 4 וזהו קץ לעול על דרך ולקבון בין עמיך למען תהיה תורת יי בפיך כי בזה תִּקְוָה הוצאך יי ממצרים:

5 ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם:

6 וְעָרַל זָכָר אֶשֶׁר לוֹ יְמוּל אֶת בְּשָׁר עֶרְלָתוֹ וּבִקְרָתָהּ תִּקְשֹׁף הַחֹוּא מִעֲמִיקָה אֶת בְּרִיתֵי הַפֶּה: בראשית יז יד 7 וכן שמונת ימים ימול לבם כל זכר לדורותיכם ליד ברת ומקנת ספק מכל זכר זכר אֶשֶׁר לוֹ מוֹדֶקֶה הוּא:

8 דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם